

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Jakuba Camrdy a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobce: **T. S.**, zast. Mgr. Karin Poncza Hadwigerovou, advokátkou se sídlem AK Příčná 327/1, Havířov, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 3. 2021, č. j. 18 Az 62/2020 – 33,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 3. 2021, 4. J. 18 Az 62/2020 – 33, **se ruší.**

II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 13. 11. 2020, č. j. OAM-534/ZA-ZA11-ZA05-2020 **se ruší** a věc se mu **vrací** k dalšímu řízení.

III. Žalobci **se** náhrada nákladů řízení **nepřiznává.**

IV. Ustanovené advokátce se určuje odměna a náhrada hotových výdajů v řízení o kasační stížnosti ve výši 6800 Kč. Tato částka jí bude vyplacena z účtu Nevyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

[1] Kasační stížností se žalobce (dále „stěžovatel“) domáhá zrušení shora označeného rozsudku krajského soudu, kterým byla zamítnuta jeho žaloba ve věci mezinárodní ochrany.

[2] Stěžovatel podal žádost o udělení mezinárodní ochrany dne 18. 8. 2020. Při poskytnutí údajů k žádosti uvedl, že je státním příslušníkem Ázerbájdžánské republiky, není členem žádné politické strany a politicky se neangažoval. Je ženatý a jeho manželka N. S. je rovněž žadatelkou o mezinárodní ochranu společně se synem. Dne 30. 11. 2019 odletěli z Baku do Prahy, poté dva dny bydleli v hotelu a vlakem odjeli do Spolkové republiky Německo, kde požádali o mezinárodní ochranu a kde pobývali až do 18. 8. 2020, kdy byli transferováni na základě Dublinského nařízení do České republiky. V žádosti dále uvedl, že je věřící od roku 1992; tenkrát v Ázerbájdžánu probíhala válka s Arménií, a protože pracoval jako policista a odmítl uposlechnout rozkazu, aby se účastnil války v Karabachu, státní moc jej označila za vlastizrádce. Je křesťan, nemůže zabíjet lidi a použít proti nim zbraně.

[3] Dne 21. 8. 2020 v rámci pohovoru uvedl, že do roku 1992 pracoval u policie; absolvoval vojenskou službu a měl se účastnit války o Náhorní Karabach. Protože do války nechtěl, od roku 1992 do roku 1993 se schovával; byl pronásledován kvůli své víře. Když v roce 1994 válka skončila, pracoval jako ochranka na americké ambasádě a poté na finském konzulátu, kde působil rovněž jako ochranka v letech 1996 až 2001. V roce 1997 byl kontaktován KGB, nabídli mu tehdy spolupráci, aby je informoval ohledně toho, co se děje na finském konzulátu; tuto nabídku odmítl; od roku 2001 pracoval pro organizaci Greater Grace, jednalo se o charitativní organizaci, kde učil a zároveň se vzdělával ohledně náboženství.

[4] Uvedl rovněž, že v roce 1992 konvertoval ke křesťanství, do té doby vyznával islám. V zemi původu chodil v Baku do kostela; jedná se o církev Greater Grace, která sídlí ve Spojených státech a v Ázerbájdžánu je na ni pohlíženo jako na výzvědnou organizaci. Jejím prvním pastorem byl Fin, kterému důvěřovali, avšak dnes je tento pastor spolupracovníkem KGB. Ke svým problémům kvůli víře uvedl, že byl označen za zrádce a odňali mu výhody náležející k výkonu práce policisty. Nezákonně jej odhlásili z jeho bytu; k dotazu, kdo jej označil za zrádce, uvedl, že policie, prokuratura a všechny bezpečnostní orgány. Označili jej za zrádce muslimské víry. Od policie odešel v roce 1992 kvůli neuposlechnutí rozkazu, aby jel do války v Karabachu; když rozkaz odmítl, dostal vyhazov.

[5] Opakovaně uvedl, že pracoval na americké ambasádě a poté na finském konzulátu, kde jej oslovili lidé z KGB, aby jim donášel informace o tom, co se na finském konzulátu děje; zajímalo je, jací cizinci nebo podnikatelé navštěvují tento konzulát. To odmítl s tím, že Finové pomáhají Ázerbájdžáncům; pracovník KGB mu tehdy řekl, že na něj má telefonní číslo a že mu má zavolat; podruhé jej pracovníci KGB kontaktovali v květnu 2019, kdy působil jako technický ředitel u jednoho Turka v restauraci. Když šel jednoho dne z práce, jeden host, co tam předtím seděl, jej sledoval a zastavil jej s tím, že pracuje u státní bezpečnosti (na požádání mu ukázal průkazku), řekl mu, že o něm vše vědí, o jeho náboženství i o tom, že je pastor; tento muž mu řekl, že vědí o tom, že do restaurace chodí lidé s vysokým postavením včetně tureckého velvyslance, chtěl po něm informace o tom, kdy chodí turecký velvyslanec do restaurace (bylo podezření, že má být zabit Kurdy), což odmítl. Dotyčný mu sdělil, že když je křesťan, měl by popřemýšlet o tom, že má syna. To stěžovatel vnímal jako vyhrožování, informoval o tom svoji manželku a začali plánovat odjezd do Německa.

[6] Ohledně svého tvrzení, že přišel v roce 2013 díky ministerstvu vnitra o svůj byt, uvedl, že v bytě, kde měl trvalou registraci, bydlí jeho bratr, který tam má také trvalý pobyt; když stěžovatel do tohoto bytu přišel bydlet se ženou, bratr jej tam nepustil, pohádali se a bratr mu vyhrožoval, proto se obrátil na právníka; u soudu prohráli, neboť bratr o stěžovateli řekl, že je křesťan, a opakoval to na každém úřadě; bratr všechny podplácel. K dotazu, jak to souvisí s ministerstvem vnitra, uvedl, že do soudního řízení je zapojena prokuratura, policie, a to jsou složky ministerstva vnitra.

[7] V průběhu správního řízení vzal žalovaný za objasněné, že tvrzeným důvodem žádosti stěžovatele o mezinárodní ochranu je obava ze státních orgánů Ázerbájdžánu, neboť odmítl spolupracovat s jejich tajnými službami. Své potíže v zemi původu stěžovatel dával do souvislosti s křesťanskou vírou; tyto důvody podle žalovaného nebylo však možno podřadit pod důvody taxativně vymezené v § 12 písm. a), b) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, a jelikož žalovaný neshledal ani důvody pro udělení mezinárodní ochrany dle § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona o azylu, rozhodl tak, že se stěžovateli mezinárodní ochrana neuděluje.

[8] **V žalobě** stěžovatel mimo jiné namítal porušení § 12 písm. b), resp. § 14a zákona o azylu, neboť má za to, že splňuje podmínky pro udělení azylu, resp., že v případě návratu mu hrozí nebezpečí vážné újmy. Poukázal na to, že uváděl, že je křesťanského vyznání a že odmítl spolupracovat s ázerbájdžánskými tajnými službami, v důsledku čehož byl v zemi původu v nebezpečí. Odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu, příručku UNHCR a článek 9 odst. 1 písm. b) kvalifikační směrnice, podle nichž měl žalovaný posoudit, zda v jeho případě došlo s ohledem na jednotlivé události, útoky a vyhrůžky v jejich celkovém souhrnu k zásahu do lidských práv odůvodňujícímu přiznání mezinárodní ochrany. Dodal, že v žádném případě se nemohl obrátit na státní orgány, jelikož dvakrát odmítl spolupráci s tajnými službami. Když byl těmito službami naposledy kontaktován v roce 2019, a spolupráci odmítl, bylo mu na to sděleno, že když je křesťan, měl by přemýšlet o tom, že má syna, což v celkovém kontextu vyznělo jako vyhrožování. Dále poukázal na špatné lidskoprávní podmínky a na nepříznivý stav, co se týče svobody vyznání v Ázerbájdžánu. Dodal, že samotná příslušnost k náboženství může být vnímána jako pronásledování již samotným členstvím. V případě nuceného vycestování do Ázerbájdžánu by byl nucen čelit riziku vyhrožování a pronásledování ze strany tajných služeb a ponižujícímu a diskriminačnímu zacházení ze strany muslimů s ohledem na své křesťanské vyznání.

[9] **Krajský soud** neshledal žalobní námitky důvodné a žalobu zamítl.

[10] Krajský soud nejprve obsáhle rekapituloval obsah žádosti stěžovatele a jeho žalobní námitky, dále konstatoval, že pakliže stěžovatel spojoval výsledek soudního sporu se svým bratrem o byt se svojí náboženskou vírou, rozhodně z toho nelze dovodit, že šlo o akt či projev náboženského pronásledování ze strany orgánů státní moci; projevem tohoto pronásledování rozhodně nebyl ani jeho odchod od policie v roce 1992, kdy neuposlechl rozkazu odjet do Karabachu, kde byla válka a kdy dostal tento rozkaz jako policista. Od té doby uplynulo více než 27 let a tento důvod rozhodně nemohl být důvodem pro opuštění Ázerbájdžánu. Dle názoru krajského soudu ani jeden ze shora uváděných důvodů žádosti

stěžovatele nelze hodnotit jako důvod pro udělení azylu ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu, tedy proto, že by mohl být hodnocen jako strach z pronásledování z důvodů náboženského vyznání. Tyto důvody nelze uznat za pronásledování „na kumulativním základě“, jak bylo žalobou namítáno.

[11] K žalobní námitce stran obav z vyhrožování ze strany tajných služeb krajský soud opět zrekapituloval, že v průběhu pohovoru se stěžovatel vyjádřil tak, že o spolupráci s těmito tajnými službami, údajně KGB, byl poprvé požádán v roce 1997, což odmítl, aniž by následně měl z toho nějaké potíže. Podruhé do kontaktu přišel s mužem ze státní bezpečnosti koncem května 2019, kdy po něm byly žádány informace ohledně tureckého velvyslance, který navštěvoval restauraci, kde žalobce pracoval; i tentokrát spolupráci odmítl a dotyčný mu měl sdělit, že když je křesťan, měl by přemýšlet o tom, že má syna. Krajský soud dále konstatoval: „*Nicméně žalobce k uvedenému dále dodal, že žádné problémy až do opuštění Ázerbájdžánu v listopadu 2019 neměl. Není možno proto přisvědčit žalobní námitce hrozby vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 1 a 2 písm. b) zákona o azylu, pro kterou by žalobci měla být udělena doplňková ochrana.*“

[12] Krajský soud uzavřel, že žalovaný si pro své rozhodnutí opatřil dostatek zjištění a skutečností, jednak podáním základních údajů k žádosti o mezinárodní ochranu a podrobně provedeným pohovorem k žádosti včetně potřebných informací o zemi původu stěžovatele a na tato zjištění učinil přiléhavé právní závěry.

[13] **V kasační stížnosti** stěžovatel poukazuje na to, že v rámci pohovoru dne 21. 8. 2020 podrobně popsal, co jej vedlo k opuštění země původu a k podání žádosti o přiznání mezinárodní ochrany v ČR, stejně tak popsal, co podání jeho žádosti o přiznání mezinárodní ochrany předcházelo. Krajský soud veškerá takto stěžovatelem učiněná tvrzení převzal v rámci odůvodnění svého rozhodnutí, nicméně nad rámec tvrzení samotného stěžovatele neobsahuje rozsudek krajského soudu žádné relevantní skutečnosti, které by závěr soudu o zamítnutí žaloby stěžovatele odůvodňovaly.

[14] Stěžovatel dále namítl, že není zcela jasné, zda se ve věci samé konalo ústní jednání, zda byl k tomuto stěžovatel řádně a včas předvolán. V odůvodnění rozsudku absentuje odkaz na listiny či důkazy, o které bylo rozhodnutí soudu opřeno; rozsudek je dle stěžovatele tedy nepřezkoumatelný. Stěžovatel dodal, že v rámci pohovoru dne 21. 8. 2020 uvedl, že hovoří ruským a ázerbajdžánským jazykem; neuvedl, že by ovládal jazyk český; z rozsudku krajského soudu nevyplývá, zda byl stěžovatel soudem dotazován, zda ovládá jazyk český, či nikoliv; řízení před krajským soudem tedy trpělo vadami, neboť stěžovateli měl být ustanoven tlumočník k zajištění překladu listin ze soudního spisu a ke komunikaci se soudem.

[15] Stěžovatel ke zjištěným poměrům v zemi původu uvedl, že Ázerbájdžán je samostatným státem od roku 1991. Bývalou sovětskou republiku však stále svazuje všudypřítomná korupce. Režim udržuje občany pod kontrolou policejní silou v sovětském stylu; většina obyvatel žije v chudobě. Země je také nechvalně proslulá špatnou pověstí v oblasti dodržování lidských práv. Převládající formou náboženského vyznání v Ázerbajdžánské republice je šíitský islám, oficiálně sekulární režim země se však obává veškerých forem náboženského extrémismu. Situace ohledně náboženského vyznání v zemi původu stěžovatele není tak přívětivá, jak žalovaný uvádí v rámci odůvodnění svého

rozhodnutí; poukazuje na zprávy, z nichž vyplývá, že v roce 2014 ázerbájdžánské úřady značně zesílily tlak na nevládní organizace a kritiky režimu – obránce lidských práv, opoziční politiky, nezávislé novináře a disidenty. Zatčeni byli významní obhájci lidských práv, mezi nimi například L. a A. J., R. D. nebo laureát H. H. H. I. A., kteří byli odsouzeni k vysokým trestům odnětí svobody na základě vykonstruovaných obvinění. V následujících letech se úroveň demokracie v Ázerbájdžánu nadále zhoršovala. V roce 2017 byly zavedeny zákony, které omezují svobodná média na internetu, došlo také k opakovaným policejním útokům na homosexuály. K březnu 2018 bylo v Ázerbájdžánu navíc zhruba 140 politických vězňů (novinářů, obhájců lidských práv, spisovatelů atd.). Ázerbájdžán tak nadále zůstává jedním z nejméně svobodných režimů v postsovětském prostoru. Poukázal rovněž na to, že Česká republika nevede Ázerbajdžán na seznamu bezpečných zemí původu, který stanoví vyhláška MV ČR č. 328/2015 Sb.

[16] Stěžovatel připomněl, že jako důvod žádosti uvedl opětovné kontaktování ze strany tajných služeb, které jej žádaly o spolupráci, což odmítl; přičemž při posledním kontaktu v roce 2019 mu zcela jasně naznačili, že se má obávat o syna; proto se ze strachu rozhodl s manželkou a synem vycestovat ze země. Pokud je mu žalovaným vytýkáno, že takto neučinil hned, ale až po pár měsících po setkání s pracovníky KGB, pak stěžovatel v řízení před žalovaným, jakož i v žalobě opakovaně uvedl, že se na cestu připravoval, sháněl peníze.

[17] Stěžovatel je přesvědčen, že zkušenosti s úřady v zemi původu, a to s přihlédnutím k tomu, že v minulosti pracoval jako policista, odůvodňují jeho obavy z pronásledování. Opětovně konstatuje, že křesťanská víra v Ázerbajdžánu je zastoupena minimálně, postavení osob tohoto vyznání je v zemi původu stěžovatele velmi složité, obtížné a mnohdy hraničí s bojem o holý život. Za situace, kdyby se stěžovatel musel vrátit do země původu, byl by bez pochyby vystaven stíhání a věznění.

[18] Stěžovatel má velký odůvodněný strach z budoucího pronásledování tajných složek země původu a také ze strany muslimů. V případě stěžovatele je s ohledem na jeho předchozí a také současný život, který rovněž v rámci řízení před žalovaným doložil, persekuce odůvodněně možná. Dle stěžovatele, jsou-li dány skutečnosti, na jejichž základě lze předpokládat, že k porušení základních lidských práv a svobod došlo nebo by mohlo s ohledem na postavení stěžovatele ve společnosti dojít, a to s přihlédnutím k jeho názorům, chování a přesvědčení a správní orgán nemá dostatek důkazů o tom, že tomu tak nebylo nebo že v budoucnu k tomuto nemohlo dojít, pak tyto skutečnosti musí správní orgán v situaci důkazní nouze zohlednit, a to ve prospěch žadatele o azyl. Stěžovatel má za to, že se krajský soud kvalitativně nevypořádal s námitkami obsaženými v žalobě a toliko formalisticky odkazoval na závěry učiněné žalovaným, aproboval nesprávné a nezákonné rozhodnutí žalovaného, aniž by sám skutečně přezkoumal rozporovanou zákonnost postupů a řádné zjištění skutkového stavu, čímž zatížil i svůj rozsudek nezákonností a nepřezkoumatelností spočívající v nedostatku důvodů. Jednotlivé žalobní námitky, se kterými se krajský soud dostatečně nevypořádal, proto zůstávají zcela relevantní i v rámci řízení o kasační stížnosti. Dodává rovněž, že valná část shromážděných informací, ze kterých při svém rozhodování žalovaný vycházel, pak nesplňuje požadavek na aktuálnost podkladů pro vydání rozhodnutí.

[19] Žalovaný ve vyjádření popřel oprávněnost kasační stížnosti, má za to, že jeho rozhodnutí, jakož i napadený rozsudek krajského soudu, byly vydány v souladu se zákonem; rozsudek krajského soudu považuje za přezkoumatelný a srozumitelný, a navrhuje kasační stížnost dle § 104a odst. 1 s. ř. s. odmítnout.

[20] **Nejvyšší správní soud** se po konstatování včasnosti kasační stížnosti, jakož i splnění ostatních podmínek řízení, ve smyslu § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná.

[21] Pro vlastní vymezení institutu nepřijatelnosti Nejvyšší správní soud odkazuje na své usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, č. 933/2006 Sb. NSS, v němž vyložil neurčitý právní pojem „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“. Znaky tohoto pojmu jsou naplněny v případě „*rozpoznatelného dopadu řešené právní otázky nad rámec konkrétního případu*“. Podle citovaného rozhodnutí je tedy kasační stížnost ve věcech mezinárodní ochrany přijatelná v následujících typových případech: (1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou; (2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; (3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon; (4) pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[22] Ve světle takto vymezených kritérií Nejvyšší správní soud konstatuje, že kasační stížnost předestírá k rozhodnutí především otázku naplnění „*případu hodného zvláštního zřetele*“ z důvodu pronásledování, resp. vážné újmy, které stěžovateli hrozí ze strany tajných služeb. Důvody uvedené stěžovatelem v kasační stížnosti lze podřadit pod zásadní pochybení ve výkladu hmotného a procesního práva, kterých se krajský soud při rozhodování o žalobě směřující proti rozhodnutí žalovaného dopustil a která měla za následek nepříznivý dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. Nejvyšší správní soud přijal kasační stížnost k věcnému projednání.

[23] Nejvyšší správní soud přisvědčil námitce stěžovatele stran nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku. Jak vyplývá z konstantní judikatury Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu, má-li být soudní rozhodnutí přezkoumatelné, musí z něj být patrné, jaký skutkový stav vzal soud za rozhodný, jakým způsobem postupoval při posuzování rozhodných skutečností, proč považuje právní závěry účastníků řízení za nesprávné a z jakých důvodů považuje argumentaci účastníků řízení za nedůvodnou (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1996, sp. zn. III. ÚS 84/94, ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 94/97 a ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. I. ÚS 741/06, a rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Azs 47/2003 - 130, ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003 - 52, ze dne 1. 6. 2005, č. j. 2 Azs 391/2004 - 62, a ze dne 21. 8. 2008, č. j. 7 As 28/2008 - 75). Rozhodnutí musí být srozumitelné, opřeno o dostatek relevantních důvodů, z nichž je zřejmé, proč soud rozhodl tak, jak je uvedeno v jeho výroku. Současně z něj musí být patrné, jak se správní soud vypořádal se vznesenými žalobními body a k nim se vztahující zásadní žalobní argumentací.

[24] Dle přesvědčení Nejvyššího správního soudu kritéria přezkoumatelnosti napadený rozsudek krajského soudu nesplňuje, co se týče vypořádání žalobní námitky stěžovatele stran tvrzené vážné újmy ze strany tajných služeb. Stěžovateli je třeba přisvědčit, že krajský soud pouze zrekapituloval fakta uvedená samotným stěžovatelem a dále bez dalšího zkonstatoval, že stěžovatel *„žádné problémy až do opuštění Ázerbájdžánu v listopadu 2019 neměl. Není možno proto přisvědčit žalobní námitce hrozby vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 1 a 2 písm. b) zákona o azylu, pro kterou by žalobci měla být udělena doplňková ochrana.“* Krajský soud se však nijak nezabýval tím, jak a zda dostatečně žalovaný vyhodnotil opakovaný kontakt, jeho intenzitu, ani to, jak důsledně a podrobně byl v tomto kontextu veden pohovor; nijak nehodnotil vysvětlení stěžovatele, že v mezidobí několika málo měsíců od posledního kontaktu v květnu 2019 se připravoval na vycestování s celou rodinou a sháněl finanční prostředky, apod. Je tak třeba uzavřít, že s uvedenou námitkou se krajský soud přezkoumatelným způsobem, resp. vůbec nevypořádal.

[25] Nejvyšší správní soud přitom předesílá, že žalovaný ani krajský soud nikterak nezpochybnili hodnověrnost výpovědi stěžovatele; za takové situace bylo povinností žalovaného přistoupit k zjišťování skutkového stavu způsobem, jenž by mohl tvrzení stěžovatele o jeho pronásledování, resp. vážné újmě potvrdit nebo vyvrátit (srov. např. rozsudek NSS ze dne 30. 9. 2008, sp. zn. 5 Azs 66/2008, či ze dne 16. 4. 2015, sp. zn. 5 Azs 150/2014). Není totiž povinností žadatele o mezinárodní ochranu, aby své pronásledování či hrozbu vážné újmy prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností žalovaného, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědí žadatele vyvracejí (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2005, sp. zn. 6 Azs 235/2004).

[26] Žalovaný svoji pozornost zaměřil na tvrzení stěžovatele stran pronásledování z důvodu jeho víry.
Lze souhlasit s tím, že stěžovatelem tvrzené pronásledování v souvislosti s jeho vírou nebylo prokázáno; resp. skutečnosti, s nimiž stěžovatel spojoval své pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu nemají přímou souvislost s azylově relevantními důvody (ať již jde o spory s bratrem o byt, či co se týče odchodu od policie roce 1992; rovněž skutečnost, že nepobíral dávky, souvisela s ukončením jeho služby u policie, nikoli s důvodem jeho víry).

[27] Nicméně již nelze souhlasit se závěry učiněnými ve vztahu k tvrzené vážné újmě (§ 14a odst. 1 písm. b) zákona o azylu). Jak již bylo uvedeno, žalobní námitku v tomto směru krajský soud přezkoumatelným způsobem, resp. vůbec nevypořádal. Pokud by se jí totiž zabýval, musel by dospět k závěru, že žalovaný své závěry v napadeném rozhodnutí dostatečně neodůvodnil, resp. nezjistil skutkový stav dostatečně tak, aby kategorický závěr o neexistenci hrozby vážné újmy, mohl obstát. Žalovaný ke skutečnostem, které stěžovatel vylíčil, pouze bez dalšího na str. 9 na několika řádcích uvedl, že lidé z tajných služeb stěžovateli přímo nevyhrožovali, a dále, že stěžovatel v zemi ještě pobýval až do listopadu, kdy vycestoval, přičemž v tomto období neuvedl žádné potíže; dál zkonstatoval, že popisované problémy stěžovatele nelze považovat za závažné (aniž by uvedl proč), incidenty byly rozloženy do dlouhého časového období a ve výpovědi stěžovatele nelze nalézt přesvědčivé indicie, ze kterých by vyplývalo, že jím tvrzené ohrožení ve vlasti je reálné. Tyto závěry však dílem nemají dostatek opory ve spise, resp. V (ne)prováděném

dokazování, dílem jsou nesrozumitelné – není např. jasné, jak skutečnost, že stěžovatel byl poprvé kontaktován již v roce 1997 a následně až po deseti letech vylučuje, že stěžovatel je např. v „hledáčku tajných služeb jakožto bývalý policista i nadále veden“ a že reálná hrozba je vyloučena; nelze ani souhlasit se závěrem, že stěžovateli nebylo přímo vyhrožováno, za situace, kdy stěžovatel zmínku osoby, která po něm požadovala spolupráci o tom, že vědí, že má syna, jako přímé vyhrožování vnímal.

[28] Z rozhodnutí žalovaného není patrné, že by se zabýval tvrzenými skutečnostmi a tímto směrem vedl pohovor a další dokazování. Úkolem žalovaného je rovněž posoudit výpověď žadatele v kontextu se zprávami o zemi původu. Otázkou a postavením tajných služeb a jejich fungováním v zemi se však žalovaný vůbec nezabýval. Žalovaný zkoumal obecnou bezpečnostní situaci bez vztahu ke skutečnostem, které stěžovatel uváděl; bylo úkolem žalovaného ověřit pravdivost a věrohodnost tvrzení – to žalovaný nezpochybnil, měl tedy tímto směrem vést hlubší dokazování.

[29] Nevyšší správní soud již opakovaně uvedl, že závěr správního orgánu o tom, že azylový příběh žadatele o mezinárodní ochranu či jeho část jsou nevěrohodné, je podmíněn důsledným přezkoumáním hodnověrnosti této výpovědi, na což by se měl zaměřit pohovor s žadatelem, a jeho výpověď by následně měla být řádně vyhodnocena dle obecně uznávaných indikátorů hodnověrnosti (věrohodnosti), jak jsou v podstatě shrnuty v čl. 4 odst. 5 směrnice 2011/95/EU. Mezi tyto indikátory hodnověrnosti patří zejména vnitřní a vnější konzistentnost žadatelovy výpovědi, otázka, zda je tato výpověď dostatečně konkrétní a její plausibilita ve světle relevantních informací o zemi původu (viz rozsudek NSS ze dne 10. 12. 2021, čj. 5 Azs 19/2020 - 45). Stejně tak Nejvyšší správní soud např. již v rozsudku ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 – 89, zdůraznil, že „*pohovor s žadatelem o udělení azylu nemůže být veden pouze v obecné rovině, aniž jsou od žadatele požadovány konkrétnější informace. Vyskytne-li se při pohovoru určitá okolnost, která nasvědčuje tomu, že žadatel mohl být pronásledován pro uplatňování politického práva a svobody nebo má odůvodněný strach z pronásledování státní mocí z důvodů stanovených v § 12 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb., je povinností správního orgánu vést pohovor tím směrem, aby jeho výsledek byl dostatečně konkrétní pro potřeby udělení azylu. Toto platí tím spíše, pokud správní orgán nemá k dispozici jiné podklady pro své rozhodnutí. V řízení o udělení azylu musí správní orgán často rozhodovat v důkazní nouzi. Za této situace je nutné při hodnocení důkazů vzít v úvahu také způsob výkonu státní moci v zemi původu, možnost uplatňování politických práv a další okolnosti, které mohou mít vliv na naplnění důvodů pro udělení azylu. Taková výhrada pochybnosti se uplatní ve prospěch žadatele například tam, kde z dalších důkazů plyne, že stav dodržování lidských práv v zemi původu je špatný, že občanům je upíráno právo na změnu vlády, že dochází k nezákonným popravám, mizení osob, častému používání mučení. Naopak, je-li země původu žadatele o azyl právním státem s demokratickým režimem, je na žadateli o azyl, aby věrohodně doložil, že je skutečně pronásledován.*“

[30] Na základě dosud zjištěného skutkového stavu nelze proto dovodit ani jednoznačný závěr o možnosti vnitřního přesídlení stěžovatele, obdobně lze uzavřít i v otázce vnitřní ochrany (nicméně těmito otázkami se rozhodnutí žalovaného nezabývalo vůbec). Závěry v tomto směru činit je tedy předčasné.

[31] Nejvyšší správní soud naopak neshledal důvodné námitky stěžovatele směrem k vadám řízení před krajským soudem. Stěžovateli byla zaslána informace o řízení, včetně toho, aby se vyjádřil ve smyslu § 51 s. ř. s., zda souhlasí s řízením bez jednání; písemnost ze dne 18. 1. 2021 převzal dle doručenky ve spise osobně v PoS Havířov dne 20. 1. 2021; nijak však na ni nereagoval. Pokud soud rozhodoval bez jednání, nebylo třeba řešit otázku tlumočníka. Ostatně stěžovatel o ustanovení zástupce či tlumočníka pro řízení o žalobě nepožádal; žaloba byla sepsána v češtině, splňovala všechny náležitosti, žalobní námitky zjevně vycházely z napadeného rozhodnutí žalovaného. Nadto stěžovatel rovněž podal v češtině i další repliku k vyjádření žalovaného k žalobě. Krajskému soudu tudíž nevznikly žádné pochybnosti o nutnosti ustanovení zástupce pro řízení o žalobě, resp. tlumočníka.

[32] Nejvyšší správní soud s ohledem na potřebu doplnění dokazování považuje za účelné spolu se zrušením napadeného rozsudku zrušit i rozhodnutí žalovaného. Vzhledem k výše předestřenému právnímu názoru totiž nepřichází v úvahu doplnění řízení před krajským soudem, který by zrušil rozhodnutí žalovaného a pouze by mu přenesl závazný názor zdejšího soudu. Nejvyšší správní soud tedy zrušil rozhodnutí krajského soudu napadené kasační stížností, věc mu nicméně nevrátil k dalšímu řízení, když zrušil také rozhodnutí žalovaného. V řízení o věci bude pokračovat žalovaný, který je dle § 78 odst. 5 s. ř. s. ve spojení s § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. vázán výše vysloveným právním názorem zdejšího soudu.

[33] V souladu s § 110 odst. 3 věty druhé s. ř. s. rozhodne Nejvyšší správní soud v případě, že zruší podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. rozhodnutí žalovaného, o nákladech řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení před krajským soudem. Stěžovatel měl ve věci úspěch, dle § 60 odst. 1 s. ř. s. mu tedy přísluší právo na náhradu nákladů řízení. Stěžovatel v řízení před krajským soudem ani v řízení před Nejvyšším správním soudem žádné náklady nevynaložil, proto mu soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

[34] Pro řízení před Nejvyšším správním soudem byla stěžovateli usnesením ze dne 26. 3. 2021, č. j. 5 Azs 81/2021 – 12, ustanovena zástupcem advokátka. O odměně a úhradě hotových výdajů rozhodl Nevyšší správní soud (§35 odst. 10 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud přiznal v řízení o kasační stížnosti advokátce odměnu a náhradu hotových výdajů dle vyhl. č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), a to za 2 úkony právní služby [převzetí zastoupení a podání kasační stížnosti; § 11 odst. 1 písm. b) a d) advokátního tarifu]. Za jeden úkon právní služby náleží mimosmluvní odměna ve výši 3 100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 bodem 5, advokátního tarifu], která se zvyšuje o 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu. Za 2 úkony právní služby proto náleží advokátce celkem 6 800 Kč. Tato částka jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30ti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. března 2022

JUDr. Lenka Matyášová

předsedkyně senátu